

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

راهنمای مرتبی بسته تربیت و یادگیری چهارساله‌ها

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
وزارت آموزش و پرورش

راهنمای مربی بسته تربیت و یادگیری چهارساله‌ها

زیرنظر گروه مؤلفان

تنظیم و گردآوری: محمدحسین محبت‌پناه

طراح گرافیک: علی ابوالحسنی

چاپ اول: ۱۴۰۳

شمارگان: ... نسخه

قیمت: ... تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: ...

حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۸-۰۳۹۲-۹

ISBN 978-964-08-0392-9

نشانی: تهران، خیابان سپهبد قرنی، نرسیده به پل کریمخان زند

کوچه شهید محمود حقیقت‌طلب، شماره ۸

تلفن: ۸۸۸۰۰۳۲۴۹ دورنویس (فاکس): ۸۸۹۰۳۸۰۹

با تشکر از انتخاب شما، خواهشمندیم نظرات، انتقادات و پیشنهادات خود را در مورد این کتاب یا دیگر آثار انتشارات مدرسه از طریق پیام‌کوتاه به شماره ۱۰۰۰۶۶۰۰۶۶۰۰ یا ما در میان بگذارید.

www.madresehpub.ir

جهت ارتباط با شبکه‌های اجتماعی ما رمزینده روبرو را اسکن نمایید

به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان

مقدمه

مجموعه کتاب‌های تربیتی - آموزشی، ویژه‌ی کودکان چهارساله در پاسخ به نیاز مربیان مهدهای کودک، مراکز آموزشی پیش‌دبستانی، اولیاءکودکان و... پیش‌بینی شده است.

این مجموعه از ۱۰ عنوان با نام‌های میهن من، بدن من، بهداشت، خیابان، جانوران، گیاهان، طبیعت، فصل‌ها، رسانه و خانواده تشکیل شده است. ۴ عنوان «بدن من، بهداشت، فصل‌ها و خانواده» از این مجموعه ۱۰ جلدی جهت استفاده در مهدهای کودک و مراکز پیش از دبستان برای استفاده در طی سال تحصیلی و یا دوره‌های زمان‌بندی شده آموزشی معرفی می‌شوند.

در هر کتاب ۱۴ فعالیت و به منظور رشد همه جانبه‌ی کودک طراحی شده است:

- قصه، شعر و زبان‌آموزی به منظور رشد زبانی
- مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های زندگی به منظور رشد اجتماعی
- نمایش خلاق، کاردستی، نقاشی و مهارت‌های شنیداری برای رشد هنری
- مهارت‌های تفکر، فعالیت علمی و مفاهیم دینی برای رشد ذهنی
- بازی‌ها و سلامتی برای رشد جسمانی

توصیه می‌شود پیش از اجرای فعالیت‌های هر کتاب به نکات زیر توجه شود:

- به طور دقیق، یک بار فعالیت‌های کتاب را پیش از اجرا بخوانید و وسایل مورد نیاز را پیشاپیش تهیه کنید.

- به برقراری ارتباط بین فعالیت‌ها و عنوان کتاب‌ها توجه ویژه داشته باشید.
- در اجرای همه‌ی فعالیت‌ها به کودکان فرصت دهید تا به صورت فعال وارد بحث و اجرا شوند.
- در انجام فعالیت‌ها، انعطاف داشته باشید و با توجه به موقعیت‌ها تغییرات لازم را در آن‌ها بدهید.
- با توجه به شناختی که از کودک دارید از او انتظار داشته باشید؛ زیرا توانایی یادگیری هر یک از کودکان با یکدیگر متفاوت است.
- در اجرای هر یک از فعالیت‌ها، نتیجه‌ی عمل کودک، مورد نظر نیست، بلکه آنچه اهمیت دارد، جریان اندیشه و نحوه‌ی عمل اوست.

امیدواریم این کتاب بتواند پاسخگوی خلاء موجود در این حوزه باشد و با تهیه‌ی محتوایی ارزشمند و کیفی زمینه‌ی رشد و تعالی و برخورداری از کیفیت بهتر آموزشی را برای کودکان ایران اسلامی فراهم آورد.

بدن من

لباس/۴

از کودک پرسید وقتی به مهمانی می‌رود، کدام یک از لباس‌هایش را می‌پوشد؟ برای رفتن به پارک چه لباسی می‌پوشد و چرا؟ کدام لباسش را بیش‌تر دوست دارد؟ سپس شعر را برای او بخوانید و تکرار کنید.

بعد کودک را راهنمایی کنید تا بخش «کار با کودک» را انجام دهد.

غذاهای خوشمزه/۶

ابتدا از کودکان بخواهید غذاهایی را که می‌شناسند، نام ببرند. سپس درباره‌ی فواید و اهمیت غذاها با وی گفت‌وگو کنید. در پایان، بخش کار با کودک را انجام دهید.

زبان/۸

ابتدا انتظارها و درخواست‌های خود را در حدّ توان کودک به شکل ایما و اشاره (یا گفتار بی‌صدا، به طوری که متوجه شوند) مطرح کنید و از کودکان بخواهید که منظور شما را بیان کنند. هدف این است که کودکان به اهمیت زبان گفتاری پی ببرند. سپس همین کار را در گروه‌های دونفری انجام دهید. پس از آن کودکان را هدایت کنید تا درباره چرایی و علت متوجه نشدن منظورها از طریق ایما و اشاره گفت‌وگو کنند.

در پایان از کودکان بخواهید هر آنچه را که در کلاس رخ داده است، با ترسیم خطوط ابداعی خود از راست به چپ بنویسند (به هر صورتی که خطوط را ترسیم کنند، از آن‌ها بپذیرید) و نوشته‌های خود را برای هم‌کلاسی‌های خود بگویند.

زندگی در آپارتمان/۱۰

از کودکان بخواهید تا از روزنامه و مجله‌های باطله تصاویر افراد شامل زن، مرد، کودک، پیر و جوان را با قیچی ببرند و بخش «کار با کودک» را انجام دهند. سپس از آنان در

مورد آپارتمان محل زندگی‌شان سؤال کنید. چه تعداد خانه در آپارتمانان هست؟ چند طبقه هست؟ آیا همسایگان شما، جوان، پیر یا کودک هستند؟ آیا در آپارتمان شما کسی بیمار است؟ کودکان کجا بازی می‌کنند؟ اجازه دهید کودکانی هم که در آپارتمان زندگی نمی‌کنند، در مورد شرایط خانه و نحوه‌ی ارتباط با همسایگان خود صحبت کنند.

از کودکان بخواهید تا فکر کنند و بگویند که چه کار کنند تا همه‌ی اهالی آپارتمان به راحتی در این آپارتمان استراحت و زندگی کنند؟ مثلاً کودکان کجا و چه موقع بازی کنند؟ خانم پیری در طبقه‌ی اول خوابیده است و کودکان در پارکینگ بازی می‌کنند؟ راهرو یا پارکینگ کثیف است؟ شب است و همه خوابیده‌اند، اما از خانه‌ی طبقه‌ی بالا صدای تلویزیون می‌آید یا در راهرو صدای خنده‌ی مهمان‌های همسایه می‌آید؟ با کودکان در مورد قوانین آپارتمان‌نشینی و به طور کلی، نحوه‌ی همکاری با همسایگان گفت‌وگو کنید.

کمک کردن / ۱۲

پس از اجرای بخش کار با کودک، از کودکان درباره‌ی کمک به دیگران و به یکدیگر، سؤال کنید. بپرسید در چه کارهایی می‌شود به دیگران کمک کرد. برای هر گروه دو سبد را به فاصله‌ی حداقل ۲ متر از هم گذاشته و در سبد اول تعدادی توپ تخم مرغی (پینگ‌پنگ) قرار دهید. به کودکان گفته شود که قرار است توپ‌های یک سبد را هر سه نفر به کمک هم به سبد دیگر منتقل کنند. از آن‌ها بخواهید به انتخاب خود به دسته‌های ۳ نفری تقسیم شوند. آنگاه نفر اول دست خود را به صورت مشت روی میز قرار دهد و نفر دوم نیز به همین ترتیب مشت خود را بر روی دست مشت شده‌ی نفر اول بگذارد. سپس نفر اول مشت دست دیگر خود را روی مشت نفر دوم قرار داده، نفر دوم نیز به همین شکل مشت دست دیگر خود را روی همه‌ی آن‌ها قرار می‌دهد. به این شکل یک برج درست خواهد شد. نفر سوم روی بالاترین نقطه‌ی برج یک توپ قرار می‌دهد تا دو کودک توپ را بدون آن که بیفتد، به سبد دیگر منتقل کنند. هر تویی که بیفتد، نفر سوم آن را برمی‌دارد و به داخل سبد اول می‌اندازد. در نهایت گروه‌هایی که زودتر کار خود

را تمام کردند، به کمک سایر گروه‌ها خواهند رفت.

تولد نوزاد/۱۴

درباره‌ی تصویر کتاب با کودک صحبت کنید. برای آمادگی بیش‌تر کودک می‌توانید تصاویر روزی که به دنیا آمده یا روزهای نوزادی او را نشان دهید. به سؤال‌های او با نرمی و مهربانی پاسخ دهید و اجازه دهید نوزادی خود را با امروز خود مقایسه کند. اما از او بخواهید به روزی که به دنیا آمده، بیش‌تر فکر کند و با نقاشی خود روی صفحه‌ی سفید کتاب، نشان دهد که در آن زمان در خانه‌اش چه خبر بوده یا دوست داشت چه خبر باشد.

نفس کشیدن/۱۶

فعالیت را با یک سؤال شروع کنید. از کودک بخواهید تفاوت بین خودش و یکی از اشیای اطراف را بگوید. هدف این است که کودک بداند انسان نفس می‌کشد، ولی اشیا نمی‌توانند این کار را انجام دهند. پس هر جا لازم بود، کودک را همراهی کنید. او را متوجه این مسئله کنید که نفس کشیدن دو قسمت دارد (دم و بازدم). لازم نیست کودک حتماً واژه‌ی دم و بازدم را بگوید و مفهوم آن (دم یعنی هوا درون بدن شود و بازدم یعنی هوا از بدن خارج می‌شود) را بفهمد. از او بخواهید نفس بکشد و شما هم او را همراهی کنید. حتماً دم را قوی و بازدم را ضعیف انجام دهید. از او بخواهید با شمارش شما نفس بکشد. بشمارید ۱، ۲. شماره‌ی ۱ را قوی بگویید و شماره‌ی ۲ را آهسته تا کودک متوجه ضرب اول شود. کودک را در انجام حرکات دم و بازدم همراهی کنید. دوضربی یعنی شما می‌شمارید ۱ و ۲، کودک با توجه به دستور شما دو بار صدا تولید می‌کند.

غذا/۱۸

ابتدا بخش کار با کودک انجام شود و سپس به همراه کودک

به ایفای نقش غذا خوردن پردازید. هر کدامان چه طوری غذا می‌خوریم؟
 نمایش دادن غذاهای آبکی، غذاهای ساندویچی، غذاهایی که خیلی دوست داریم و غذاهایی که اصلاً دوست نداریم.
 غذا خوردن با قاشق و چنگال، غذا خوردن با دست و پس از آن با دست کثیف خود چه کنیم. با دهن پر از غذا حرف زدن، با دهن باز غذا خوردن و

کلاه/۲۰

ابتدا توجه کودک را به تصویر کلاه‌ها جلب کنید. سپس به او کمک کنید که مراحل ساخت کلاه را انجام دهد.
 دایره‌ای بزرگ با ماژیک ضخیم روی مقوا می‌کشیم تا کودک دور تا دور آن را ببرد همانند شکل قطاعی از دایره را می‌بریم تا از روی هم قرار دادن لبه‌های باقی‌مانده‌ی دایره، یک مخروط ساخته شود. این عمل به گونه‌ای باشد تا دهانه‌ی مخروط به اندازه‌ی دور سر کودک باشد. حال با همکاری کودک لبه‌ها را چسب می‌زنیم تا مخروط مقوایی آماده شود. سپس کودک با نقاشی کردن و تزئین، کلاه خود را کامل می‌کند.
 تذکر: شبیه همین مراحل را می‌توان با لوله کردن مقوا (استوانه) انجام داد.

چه موهای قشنگی/۲۲

بعد از انجام بخش کار با کودک، می‌توانید از آن‌ها بخواهید با همان کامواها به طریقی برای خود، انواعی از مو (کوتاه، بلند، رنگ‌های متفاوت، بافته شده یا فر) درست کنند و در آینده مشاهده کنند که هر بار چه تغییری در چهره‌شان به وجود می‌آید.

نعمت‌های خدا/۲۴

هر یک از اعضای بدن را نام ببرید و از کودکان بخواهید به سرعت آن را نشان دهند. چشم، گوش، دهان، دست، انگشت، پا و ... سپس از آن‌ها پرسید با هر یک از این اعضا

چه کارهایی انجام می‌دهیم. پس از شنیدن پاسخ، از آن‌ها بپرسید می‌دانید چه کسی این اندام‌ها را به ما داده است. در مورد خدای مهربان و نعمت‌های او به زبان ساده با آن‌ها صحبت کنید. سپس آن‌ها را راهنمایی کنید تا بخش کار با کودک را انجام دهند.

چپ و راست / ۲۶

ابتدا دور مچ دست راست کودک یک روبان بپیچید و به او توضیح دهید که این دست راست است و تمام چیزهایی که در این سمت قرار دارند، سمت راست محسوب می‌شوند. سپس بخش کار با کودک را انجام دهید. همین بازی را با اشیای داخل اتاق یا داخل کُمد اسباب‌بازی انجام دهید و از او بخواهید تا چیزهایی را که سمت راست هستند، برایتان بیاورد.

حواس من / ۲۸

پس از اجرای بخش کار با کودک، کودکان را کمک کنید تا با انتخاب خود گروه‌های ۴ نفری تشکیل دهند و برای خود یک گروه رقیب انتخاب کنند. گروه‌ها در مقابل هم قرار بگیرند. گروه اول با مشورت یکدیگر نام حیوانی را انتخاب می‌کنند و حرکت یا صدای آن را تقلید می‌کنند. گروه دوم باید نام حیوان را بیان کنند. اگر دُرُست حدس زدند، نوبت بازی به آن‌ها می‌رسد، اما اگر دُرُست نبود، بازی با گروه اول ادامه پیدا می‌کند.

دست‌های تمیز من / ۳۰

پس از انجام بخش کار با کودک، از کودکان بخواهید وسیله‌ای بسازند که وقتی دستشان کثیف بود و آبی نبود که دست‌های خود را بشویند، با آن بتوانند خوراکی یا غذایشان را بخورند.

خانواده

اعضای خانواده/۴

با کاغذ A۴ لوله‌ی کاغذی با ضخامت تقریبی انگشتان کودک بسازید و سپس به تعداد اعضای از خانواده که کودک مایل به ساختن آن‌هاست، قطعه‌هایی از لوله‌ی کاغذی ببرید. سپس کودک با وسایل و خُرده‌ریزها و نقّاشی، هر قطعه را به عنوان یکی از اعضای خانواده بسازد. او می‌تواند از عروسک‌های انگشتی برای بازی و سرگرمی استفاده کند. در پایان بخش کار با کودک را انجام دهید.

نوزاد/۶

توجه کودک را به تصویر کتاب جلب کنید و در مورد کودکان شیرخوار و بچه‌های حیوانات با او گفت‌وگو کنید. از او بخواهید صدای کودکان نوزاد و شیرخوار را تقلید کند. با او در مورد زمانی که خیلی کوچک بودند، صحبت کنید. سپس بخش کار با کودک را اجرا کنید.

مادربزرگ/۸

توجه کودک را به تصویر مادربزرگی که از مکه بازگشته، جلب کنید. از آن‌ها بخواهید تا درباره‌ی سه تصویر روبرو داستان‌پردازی کنند. در پرسش و پاسخ‌ها، کودکان را به این سمت سوق دهید تا درباره‌ی مواردی مانند «زیارت قبول»، «تشکر کردن»، «سوغاتی»، «اعضای خانواده» و... احساساتشان را بیان کنند.

پدربزرگ/۱۰

توجه کودک را به تصویر جلب کنید. سپس با کمک خودش یک قصه بسازید و هر قسمتی از قصه را که تمایل داشتید با هم نمایش دهید. نمایش قصه در نقش‌های پدربزرگ، مادربزرگ، پدر یا مادر یا کودک و نوع ارتباط و برخورد صحیح با پدربزرگ و مادربزرگ و احترام به آن‌ها باشد.

خاله و عمه / ۱۵

در بخش کار با کودک، چنانچه کودک عمه یا خاله ندارد، بخواهید شکل عمه یا خاله‌ای را که دوست دارد داشته باشد، ترسیم کند. سپس از کودکان بخواهید در دو گروه چهار یا پنج نفری به انتخاب خودشان تقسیم شوند؛ یکی از گروه‌ها نقش خاله و گروه دیگر نقش عمه را بازی کنند.* کودکان را راهنمایی کنید که ابتدا یک نفر از گروه خاله در مقابل گروه عمه قرار گیرد و حرکتی را انجام دهد؛ مانند هم زدن غذا، بستن دکمه‌ی لباس، شانه کردن مو و ... و اعضای گروه مقابل باید به درستی حرکت او را تکرار کنند و هر فردی که اشتباه کند، به اعضای گروه اول یعنی خاله‌ها خواهد پیوست. سپس نوبت به گروه عمه‌ها می‌رسد و یکی از آن‌ها حرکتی را انجام می‌دهد تا اعضای گروه خاله‌ها تکرار کنند.

* نکته: این بازی می‌تواند با عنوان عمو و دایی هم انجام شود.

نیکی به پدر و مادر / ۱۴

ابتدا با کودک در مورد مهربانی‌های پدر و مادر گفت‌وگو کنید و از او سؤال‌هایی مثل: ماما برای ما چه کارهایی انجام می‌دهد، بابا چه‌طور؟ ما باید چه کارهایی انجام دهیم تا آن‌ها را خوشحال کنیم؟ و... سپس کار با کودک را انجام دهید.

صحبت کردن / ۱۶

ابتدا فهرستی از رفتارهای ساده با مفهوم کمک کردن و محبت کردن تهیه و در مورد آن‌ها با کودکان گفت‌وگو کنید. مثل: پاسخ دادن به تلفن، خاموش کردن تلویزیون، کمک به پدر و مادر، جمع کردن سفره و چیدن آن و ... سپس کودکان را راهنمایی کنید تا بخش کار با کودک را انجام دهند.

رعایت نظم و ترتیب / ۱۸

پس از اجرای بخش کار با کودک، از کودکان پرسید آیا تاکنون چیزی را گم کرده‌اند و چرا؟ اجازه دهید کودکان فکر کنند و پاسخ دهند. سپس بازی را شروع کنید. ابتدا به انتخاب خود، در گروه‌های ۳ نفری تقسیم شوند. به دور از چشمان یک گروه، وسیله‌ای را در ابعاد نه چندان کوچک در اتاق (کلاس) پنهان کنید. از گروه بخواهید با کمک هم آن وسایل را پیدا کنند.

می‌توانید برای پیدا کردن وسایل پنهان شده زمان بگذارید. پس از آن که یک گروه، وسیله را پیدا کرد گروه بعدی بازی را شروع می‌کند. در صورتی که یک گروه در زمان تعیین شده نتوانست وسیله را پیدا کند، آن‌ها را راهنمایی کنید.

اتاق تمیز / ۲۰

ابتدا بخش کار با کودک انجام شود. سپس از کودکان بخواهید برای تمیز کردن اتاق در یک بازی شرکت کنند. نوع وسایل هر سبد را با یک کارت تصویری مشخص کنید و وسایل را در معرض دید آن‌ها قرار دهید. کودکان گروه‌های دو یا سه نفری را به انتخاب خود تشکیل دهند و سبدهای هم انتخاب کنند. همه‌ی وسایل را در یک محل و جایی دور از سبدها قرار دهید. گروه‌ها باید فقط یک نوع وسیله را در سبد خود قرار دهند. به هیچ گروهی گفته نمی‌شود که چه وسیله‌ای را باید بردارد. وقتی تمام وسایل در سبدها قرار گرفت، همراه کودکان وسایل داخل سبدها را بررسی کنید. هر وسیله‌ای که اشتباهی قرار گرفت، باید به جای خود بازگردد. بازی آن قدر تکرار شود که در هیچ یک از سبدها وسیله‌ی اشتباهی وجود نداشته باشد. در این صورت کودکان اجازه می‌یابند تا با دستمال مرطوب کلاس خود را تمیز کنند.

گددم / ۲۲

از کودک پرسید دوست دارد در گدش چه چیزهایی

داشته باشد. کاغذ را روی در کُمد بچسبانید. سپس به کودک اجازه دهید تا هر آنچه را که دوست دارد داخل کُمدش باشد، روی کاغذ ترسیم کند. او را ترغیب کنید تا فکر خود را آزاد کند و از تخیل خود بهره گیرد.

کارهای خودم/۲۴

بعد از انجام بخش کار با کودک، مقواها را که قبلاً با منگنه سوراخ کن، سوراخ کرده‌اید (سوراخ‌ها به صورت نامنظم در تمام سطح مقوا باشد) با انواع بندها در اختیار کودکان قرار دهید تا آن‌ها در مدل‌های مختلف، بندها را روی مقوا ببندند. کودکان می‌توانند هر رنگ از بندها را روی مقوا، به صورت مختلف ببندند و از مدل‌هایی هم که در کتاب هست، می‌توانند ایده بگیرند.

آپارتمان/۲۶

با کودک به زبان ساده درباره‌ی انواع خانه‌ها (خانه‌ی قدیمی یک طبقه، ساختمان دو طبقه، پنج طبقه و ...) و حتی الامکان با ذکر مثال عینی (مثلاً خانه‌ی قدیمی یک طبقه، مثل خانه‌ی پدر بزرگ و ...) توضیح دهید. سپس او را راهنمایی کنید تا بخش کار با کودک را انجام دهد.

* برای اجرای فعالیت‌هایی خارج از کتاب، نیز با استفاده از تعداد زیادی قوطی کبریت، آجرهای خانه‌سازی، قوطی فیلم و ... از کودک بخواهید تا خانه‌ها و ساختمان‌هایی در طبقات مختلف بسازد.

حمام/۲۸

ابتدا با کودکان درباره‌ی تمیزی و نقش حمام صحبت کنید. با استفاده از یک اسباب‌بازی قابل شست‌وشو از آن‌ها بخواهید زیر شیر آب، حمام کردن را نشان دهند. مثلاً شیر آب را کمی باز کنند و اسباب‌بازی را بشویند. سپس شیر آب را بیش‌تر باز کنند و اسباب‌بازی را بشویند و به صدای آب (کم و زیاد) توجه کنند. (البته درباره‌ی فواید آب و اسراف نکردن آن به کودک توضیح داده شود) در پایان، بخش کار

با کودک را انجام دهید.

مامان من کیه؟/ه/۳

ابتدا درباره‌ی خانواده و اعضای آن با کودک صحبت کنید و سپس با توجه به تصاویر، قصه را برای کودکان تعریف کنید.

بهداشت

۴/ اورژانس

ابتدا از کودک بخواهید برای تصویر قصه‌ای تعریف کند. در مورد این که آمبولانس برای چیست و چه کار می‌کند، با او گفت‌وگو کنید. سپس شعر را برایش بخوانید.

۶/ چشم‌های خرس کوچولو

در مورد نکات بهداشتی و ایمنی چشم و موضوعاتی مانند نزدن دست آلوده به چشم، فاصله‌ی مناسب از تلویزیون، نگاه نکردن به نور خورشید و استفاده‌ی درست از عینک طبی به زبان ساده با کودک گفت‌وگو کنید. سپس با استفاده از تصویر، داستان را برای کودک تعریف کنید.

۸/ حوله‌ی غمگین

ابتدا داستان را برای کودکان بخوانید. با پرسش‌هایی که می‌کنید، سعی کنید آن‌ها حدس بزنند که چرا حوله روی زمین افتاده؟ سپس از آن‌ها بخواهید که داستان را ادامه دهند تا به آن‌جا منجر شود که دوباره حوله تمیز و مرتب شده و سر جای خودش قرار گرفته است. از کودکان بخواهید از راست به چپ و از بالا به پایین (در جهت فلش‌ها) نقطه‌چین‌ها را به هم وصل کنند. وقتی متوجه شدند که تصویر حوله است. از آن‌ها بخواهید تا با نقاشی یا مواد چسباندنی، حوله را به میل و سلیقه‌ی خود تزئین کنند.

۱۰/ دارو

ابتدا با کودک در مورد تصویر گفت‌وگو کنید و در حین گفتگو با نام قرص، شربت، کپسول، آمپول و ... آشنا شود. با او درباره اهمیت داروها در درمان بیماری‌ها صحبت کنید. ضمن فعالیت، بر نکات ایمنی در مصرف دارو تأکید کنید و تذکرات لازم برای اینکه نباید بدون اجازه بزرگترها به داروها دست زد را یادآوری کنید.

دهان/۱۲

درباره‌ی تصویر کتاب با کودک صحبت کنید. در هر یک از بشقاب‌ها آب یکی از میوه‌های رنگی را بریزید و از کودک بخواهید هر کدام را دوست دارد با دهان بخورد تا لب‌ها و دور دهانش با انواع مواد رنگین خوراکی مثل رُب گوجه، آب انار، آب آلبالو و ... رنگی شود. از او بخواهید چهره‌ی خودش را در آینه تماشا کند. سپس دهانش را به سطح یک کاغذ تمیز بزند، جوری که نقش دهان او روی آن بیفتد. از او بخواهید تا یک بار دیگر در حالی که می‌خندد، دهانش را به آینه بزند و هر قدر که می‌تواند به لب‌های خود، شکل‌های مختلف دهد. توجه او را هر از چندگاهی به نقوش ایجادشده جلب کنید و اجازه دهید تا یک نقش را با بقیه مقایسه کند. او می‌تواند با رنگ‌های مختلف هم کار کند. سپس برای یکی از نقش‌ها صورت بکشد. در صورت تمایل از او بخواهید همین کار را روی سطح سفید کتاب انجام دهد و برای آن صورت بکشد.

به هیچ عنوان از کار او ایراد نگیرید. در پایان از او بخواهید دهان و دست‌های خود را بشوید.

چشم من/۱۴

با توجه به تصاویر، با کمک کودک قصه‌ای بسازید. هر بخشی از آن را که تمایل داشتید، با کودک نمایش دهید. سپس می‌توانید نقش‌های زیر را نیز با کودک اجرا کنید:

آدمی که در حال راه رفتن در باد است و ناگهان چیزی به چشمش می‌رود، باید چه کار بکند؟

آدمی که در حال توپ بازی، چشمش به خارش می‌افتد، باید چه کار کند؟

آدمی که خیلی به تلویزیون نزدیک شده و چشمش خسته است. چشمی که در آن آشغال یا خاک رفته و ...

مسواک/۱۶

یک مسواک و خمیردندان را خودتان بردارید و یک مسواک و خمیردندان در اختیار کودک بگذارید.

در مورد مسواک زدن با کودک صحبت کنید و اجازه دهید نظر خود را بگوید. سپس روش صحیح مسواک زدن را برای کودک نمایش دهید. در مرحله‌ی بعد از او بخواهید بشمارش ۱، ۲، ۳ و ۴ شما، مسواک زدنش را هماهنگ کند. ابتدا شما آرام بشمارید که حرکات مسواک زدن کودک هم آرام باشد و سپس شمارش را در مراحل بعد تندتر کنید که کودک با شما هماهنگ شود.

در پایان به او توضیح می‌دهید بهتر است که سرعت مسواک زدن مثل مرحله دوم، نه آرام و نه خیلی تند و سریع باشد. سپس بخش کار با کودک را انجام دهید.

ناخن‌های من / ۱۸

بعد از انجام بخش کار با کودک، از بچه‌ها بخواهید که ناخن‌های خود را به دقت نگاه کنند و اگر زیر ناخن‌ها تمیز نبود، علت آن را بیان کرده، سپس در مورد این که از چه راه‌هایی می‌توان از آلودگی ناخن‌ها جلوگیری کرد، با آن‌ها گفت‌وگو کنید.

پاکیزگی بدن / ۲۰

از کودک بپرسید بزرگ‌ترها وقتی می‌خواهند نماز بخوانند، چرا وضو می‌گیرند؟ وقتی می‌خواهیم غذا بخوریم، چه کار می‌کنیم و چرا؟ پس از شنیدن پاسخ‌های آن‌ها، عروسی را که عمداً با رنگ و مواد غذایی کثیف کرده‌اید، به آن‌ها نشان دهید و بپرسید چه کسی دوست دارد با این عروسک بازی کند و چرا؟ سپس در مورد این که همه پاکیزگی را دوست دارند و خدای بزرگ هم کسانی را که تمیز هستند، دوست دارد، با آن‌ها صحبت کنید.

دندان / ۲۲

ابتدا در مورد بهداشت و لزوم شست‌وشوی دندان با کودک صحبت کنید. روی موضوع خوراکی‌های مفید و مضر برای دندان، با او صحبت کنید و سپس بخش کار با کودک را انجام دهید.

دُرست نشستن / ۲۴

ابتدا قوانین بازی را برای کودکان بگویید. بازی مانند صندلی‌بازی است، اما تعداد کودکان و صندلی‌ها مساوی است. وقتی شمارش یا سرود پخش می‌شود، کودکان دور صندلی‌ها می‌چرخند و با قطع آن هر کودک باید به سرعت و به طور صحیح روی یک صندلی بنشیند و به صورت مجسمه ثابت بماند. کودکانی که دُرست روی صندلی نمی‌نشینند یک دور از بازی خارج می‌شوند. پس از یک بار بازی، در مورد صحیح نشستن با کودکان بحث و گفت‌وگو کنید. چرا باید دُرست بنشینیم؟ اگر دُرست نشینیم، چه اتفاقی می‌افتد؟ می‌توانید برای طرز دُرست نشستن بر صندلی، یک علامت یا رمز طراحی کنید؛ مثلاً: دوبار دست زدن پی در پی، تا با آن به کودکان دُرست نشستن را یادآوری کند. از کودکان پرسید اگر در حین بازی یکی از کودکان خیلی تند بدود، چه اتفاقی می‌افتد؟ اگر کسی صندلی دوست خود را بکشد، چه اتفاقی می‌افتد؟ سپس بخش کار با کودک را انجام دهید.

استراحت و سلامتی / ۲۶

ابتدا کودکان را راهنمایی کنید تا بخش کار با کودک را انجام دهند. در مورد این که موقعی که بیمار می‌شویم، چه کارهایی باید انجام دهیم تا زودتر خوب شویم، مانند؛ خوردن دارویی که پزشک داده و غذایی که مادر به ما می‌دهد و ... با آن‌ها گفت‌وگو کنید. سپس بازی زیر را انجام دهید:

سه نفر از کودکان به قید قرعه به عنوان پزشک انتخاب شوند و در یک طرف اتاق بایستند و بقیه‌ی کودکان به عنوان بیمار در طرف دیگر روبه‌روی آن سه نفر قرار گیرند و نقش بیمار را بازی کنند؛ برای مثال، سر درد، دل درد، دندان درد یا ... رانمایش دهند. توپ‌های کاغذی در سبدهی در کنار سه نفر پزشک قرار گیرد یا فرمان مربی پزشکان با هم توپ‌های کاغذی را به عنوان قرص به طرف کودکانی که نقش بیمار را دارند، پرتاب می‌کنند. هر کودک باید سعی کند یکی از قرص‌ها (توپ‌ها) را بگیرد. سه نفری که قرص را گرفتند،

خوب می‌شوند و به کمک پزشکان می‌روند و در کنار آن‌ها بازی را ادامه می‌دهند.

مراقب خودت باش / ۲۸

پس از اجرای بخش کار با کودک، از کودکان بپرسید به چه بازی‌هایی علاقه دارند و در آن بازی ممکن است چه خطرهایی آن‌ها را تهدید کند. آن‌ها را کمک کنید تا فکر کنند و از دوستان خود کمک بگیرند. اگر چیزی به ذهن آن‌ها نرسید، بگویید در بازی‌هایی که حرکت و بدو بدو دارد، به کدامشان علاقه دارد. با کودکان درباره رفتار ایمن در حیاط و کلاس و راه‌روها صحبت کنید.

رُفتگر / ۳۰

پس از اجرای بخش کار با کودک، از کودکان بخواهید که یک نفر را به عنوان رُفتگر انتخاب کنند. بقیه‌ی کودکان نقش برگ‌های پاییزی را که از درخت‌ها ریخته، بازی کنند. برگ‌ها سعی می‌کنند از دست رُفتگر فرار کنند. رُفتگر اولین نفری را که گرفت، به عنوان جاروی خود قرار می‌دهد. حالا دو نفری دستشان را به هم می‌دهند و به دنبال بقیه می‌روند. هر نفری را که جارو کردند (گرفتند) به آن‌ها می‌پیوندد و با تعداد بیش‌تری به دنبال برگ‌های پاییزی می‌روند تا همه‌ی برگ‌ها جمع شوند. وقتی همه‌ی برگ‌ها جمع شدند، دوباره یک نفر دیگر را به عنوان رُفتگر انتخاب و بار دیگر بازی را شروع کنید.

فصلها

میوه‌ی تابستان: گیلان / ۴

تصویر سبب میوه را به کودک نشان دهید. از او بخواهید میوه‌ها را نام ببرد و بگوید کدام را دوست دارد. سپس شعر را به صورت آهنگین بخوانید و تکرار کنید. بعد از او بخواهید برای تصویر عروسک کوچولو گوشواره‌های گیلانی بکشد.

زمستان و شب یلدا / ۶

از کودکان در مورد شب یلدا سؤال کنید. در صورت لزوم در مورد مراسم شب یلدا به زبان ساده برای آنان توضیح دهید. سپس با توجه به تصویر، قصه را برای کودکان تعریف و سپس آنان را راهنمایی کنید تا بخش کار با کودک را انجام دهند.

برگ‌های پاییزی / ۸

متن بالا را برای کودکان بخوانید. یک تصویر از فصل پاییز نیز به آنان نشان دهید. در متن، توجه آن‌ها را به واژه‌ها و عبارت‌های «تغییر کرده، مقداری، رنگ و وارنگ و ...» جلب کنید. کودکان را هدایت کنید تا متن را به گونه‌ای ادامه دهند که هم دلیل تغییر رنگ برگ‌ها را متوجه شوند و هم با کاغذ رنگی به شکل برگ‌ها، بادبادک خود را تزئین کنند و با خود به کلاس بیاورند.

جشن نیکوکاری / ۱۰

پس از اجرای بخش کار با کودک، از کودکان بپرسید آیا تاکنون به کسی کمک کرده‌اند؟ اجازه دهید کودکان در این مورد صحبت کنند. به آنان بگویید امروز می‌خواهیم جشن بگیریم. جشن نیکوکاری! از کودکان بخواهید دو به دو درباره‌ی آرزوهای خود برای یکدیگر صحبت کنند. از آنان بخواهید اگر می‌توانند راهی پیدا کنند تا نفر دیگر چیزی را که می‌خواهد، به دست آورد. کودکان می‌توانند با ابزارهایی که در اختیارشان قرار می‌دهید، آرزوی نفر دیگر

را برای او دُرُست کرده یا ترسیم کنند و آن را به دوست خود هدیه دهند.

لباس گرم در زمستان /۱۲

ابتدا با کمک کودکان و با استفاده از مقوّا و قیچی برای هر کودک یک آدمک مقوّایی دُرُست کنید. از کودکان بخواهید که برای آدمک خود اسم بگذارند. در مورد این که می‌خواهیم برای برف بازی با آدمک خود به حیاط برویم و چه لباسی باید بپوشیم با کودکان گفت‌وگو کنید. توجّه کودک را به تصویر کتاب جلب کنید و بخش کار با کودک را انجام دهید. از کودکان بپرسید، اگر شما و آدمکتان بدون لباس مناسب برای برف‌بازی بروید، چه اتفاقی می‌افتد؟ آیا با این کار به آدمکتان احترام گذاشته و به او نشان داده‌اید که دوستش دارید؟ در خانه چگونه از وسایلتان نگاه‌داری می‌کنید؟ ما در فصل زمستان چگونه می‌توانیم از خودمان نگاه‌داری کنیم؟ سپس از آن‌ها بخواهید برای مراقبت از آدمک مقوّایی در زمستان و برف، با این تکه پارچه‌ها برایش شال‌گردن و کلاه دُرُست کنند.

پارن /۱۴

(این فعالیت در یک روز گرم و آفتابی انجام شود.) ابتدا بخش کار با کودک انجام شود. سپس کودکان را به فضای باز ببرید و بطری‌های آب‌پاش را در اختیار آن‌ها قرار دهید و از آن‌ها بخواهید مانند وقتی که باران می‌بارد، به یکدیگر آب بپاشند. سپس آن‌ها را به کلاس ببرید و گفت‌وگویی را در مورد باران با کودکان انجام دهید. آنان می‌توانند خاطره‌ی خود را از باران تعریف کنند و بگویند اگر زیر باران بودند، چه کارهایی را می‌توانستند انجام دهند که خیس نشوند.

در پایان، ابزار و مواد را در اختیار کودکان بگذارید تا چیزی دُرُست کنند که در هوای بارانی بتوانند از آن استفاده کنند که خیس نشوند.

میوه‌های تابستان / ۱۶

برای کودکان ۶ تا ۸ میوه تابستانی را نام ببرید. از آن‌ها بخواهید حداقل نام ۵ تای آن‌ها را برای شما تکرار کنند، سپس بخش کار با کودک را انجام دهید و آنان را راهنمایی کنید تا شکل میوه‌ها را از انتهای کتاب قیچی کرده، در این صفحه از آن‌ها استفاده کنند.

فصل بهار / ۱۸

ابتدا با توجه به تصویر، قصه را تعریف کنید، سپس از کودکان بخواهید بخش کار با کودک را انجام دهند.

پرتقال / ۲۰

ابتدا پرتقال را پوست کنده، با کودکان بخورید و در مورد پرتقال، رنگ و طعم آن صحبت کنید. بعد پیشنهاد درست کردن چیزهایی را بدهید، که دوست دارد. کودک با بریدن یا قطعه قطعه کردن پوست با دست یا چاقوی پلاستیکی شکل‌هایی می‌سازد و شما هم می‌توانید با او همراه شوید؛ به شیوه‌ای که باعث الگودهی به کودک نشود، به او استفاده از خلال‌ها برای اتصال قطعه‌ها را نشان دهید. در این سنین کودک احتمالاً اشیا و اشکال مشابه یا واقعیت نمی‌سازد، ولی همین که ذهنیات خود را بسازد و لذت برد، کافی است.

لباس‌های زمستانی / ۲۲

ابتدا بخش کار با کودک را انجام دهید. سپس از کودکان بخواهید از صفحه‌ی آخر کتاب تصاویر لباس‌ها را با قیچی جدا کنند و بر سر نی‌ها بچسبانند. در حین انجام این کار، اسم لباس‌ها را با کودک تکرار کنید. سپس با آن‌ها قرار بگذارید که مثلاً هوا سرد است (در صورتی که زمان اجرای فعالیت زمستان نبود) و هر لباسی را که نشان دادید، چنانچه مناسب فصل زمستان بود، پوشیدن آن را نمایش دهد و در غیر این صورت باید مجسمه شود. هم‌چنین هر لباسی را که شما یا کودک با بالا آوردن نی آن،

نشان دادید، طرف مقابل باید آن را نمایش دهد. یا این که نام هر تکه لباسی را که شما یا کودک گفتید، در حالت‌های مختلف نمایش داده شود؛ مانند تن کردن، از تن درآوردن، تا کردن، به چوب لباسی آویزان کردن، کثیف شدن، خیسی از برف، گفت‌وگوی بین دو تکه لباس در تن دو کودک و ...

پادبزن/۲۴

با کودک درباره‌ی فصل تابستان و گرمای هوا و وسایلی که می‌توانیم برای خنک کردن خود استفاده کنیم، صحبت کنید. از او بپرسید برای خنک کردن خودمان چه وسیله‌ای را می‌توانیم بسازیم؟ (اگر اشاره‌ای به بادبزن نکرد خودتان نام ببرید). در ادامه یک برگ کاغذ انتخاب کنید و بادبزنی با روش تای پشت سر هم کاغذ، یکی از رو و دیگری از پشت درست کنید. سپس از او بخواهید با وسایلی که در اختیار دارد، یک بادبزن بسازد. او می‌تواند به بادبزن خود سکه‌ی مبارک باد بچسباند.

از او بپرسید چگونه می‌توان با این بادبزن بدون کمک وسیله‌ای دیگر صدا ایجاد کرد. بعد از به صدا درآوردن بادبزن، از او بخواهید هر ضربه‌ی را که مورد نظر شماست (دو یا سه ضربه) انجام دهد و تذکر دهید حتما ضرب اول قوی‌تر باشد.

* دوضربی، یعنی شما می‌شمارید ۱، ۲ و کودک با توجه به دستور شما دو بار صدا تولید می‌کند.
* سه ضربی، یعنی شما می‌شمارید ۱، ۲، ۳، کودک با توجه به دستور شما سه بار صدا تولید می‌کند.

شکل درختان/۲۶

این فعالیت بهتر است در فصلی که درختان برگ دارند و پس از گردشی در پارک یا هر مکان دیگری که درخت در آن وجود دارد، انجام شود و در آن مکان درباره‌ی شکل درخت‌ها با کودکان گفت‌و شنود آزاد داشته باشید. سپس درباره‌ی تصویر کتاب با کودک صحبت کنید. او را ترغیب کنید تا شکل درخت‌هایی را که قبلاً دیده است با تصاویر این صفحه مقایسه کند. توجه او را به انواع شکل درخت‌ها

در کتاب جلب کنید. از او بخواهید درخت شود و شکل آن را به خود بگیرد. او می‌تواند شکل‌های مختلف را نمایش دهد. کاغذی بزرگ را در اندازه‌ای که کودک بتواند روی آن دراز بکشد یا جلو آن بایستد و شکل درخت را نمایش دهد، آماده کرده، آن را روی زمین پهن یا روی دیوار نصب کنید. اکنون از کودک بخواهید شکل درخت را نمایش دهد و به شما اجازه دهد تا دور او را ترسیم کنید. اگر تعداد کودکان بیش‌تر از یک نفر است، این کار را به عهده‌ی خودشان بگذارید. سپس از او بخواهید شکل ایجاد شده را با ابزاری که دوست دارد، به درخت تبدیل کند (می‌تواند منطبق با فصل نباشد). مثلاً برگ بکشد. او را ترغیب کنید تا به شکل و رنگ اجزای درخت فکر کند.

پرف بازی / ۲۸

یک برگ کاغذ سفید در اختیار کودک قرار دهید. پس از اجرای بخش کار با کودک، کودکان را کمک کنید تا به انتخاب خود گروه‌های ۴ یا ۵ نفری تشکیل دهند. برای هر گروه ۳ بادکنک به عنوان گلوله‌های برفی بدهید. بگویید گروه‌ها بادکنک‌ها را به بالا پرت کنند و باید مراقب باشند که به زمین نیفتند. اگر به زمین افتاد، نباید آن را بردارند. گروهی که همه‌ی بادکنک‌هایش به زمین افتاد، می‌تواند وارد دیگر گروه‌ها شود و به آن‌ها کمک کند تا گلوله‌های برفی آن‌ها به زمین نیفتند.

میوه‌های تمیز و خوشمزه / ۳۰

پس از اجرای بخش کار با کودک، هر یک از کودکان برای خود یک هم‌بازی انتخاب کنند و هر کدام با کاغذ سه گلوله‌ی کاغذی کوچک مثل توپ درست کنند. نفر اول توپ‌های خود را روی سطح کتاب قرار دهد و به نوبت سعی کند با انگشت‌های خود توپ‌ها را به سمت خانه‌ی میوه‌های تمیز و شسته شده شوت کند. اجازه دارد با دست دیگر خود به صورت دیوار کمک بگیرد تا توپ جلوتر از خانه‌ی مورد نظر نرود. اگر توپ او در خانه‌ی میوه‌ی تمیز قرار گرفت توپ دیگر را شوت کند و اگر توپ از کادر کتاب خارج شد یا به خانه‌ی میوه‌ی کثیف رفت، نوبت به فرد دیگر می‌رسد.

مجموعه کتاب‌های تربیتی - آموزشی، ویژه‌ی کودکان چهارساله در پاسخ به نیاز مربیان مهدهای کودک، مراکز آموزشی پیش‌دبستانی، اولیاءکودکان و... پیش‌بینی شده است. این مجموعه از ۱۰ عنوان با نام‌های میهن من، بدن من، بهداشت، خیابان، جانوران، گیاهان، طبیعت، فصل‌ها، رسانه و خانواده تشکیل شده است. ۴ عنوان «بدن من، بهداشت، فصل‌ها و خانواده» از این مجموعه ۱۰ جلدی جهت استفاده در مهدهای کودک و مراکز پیش از دبستان برای استفاده در طی سال تحصیلی و یا دوره‌های زمان‌بندی شده آموزشی معرفی می‌شوند. امیدواریم این مجموعه بتواند پاسخگوی خلاء موجود در این حوزه باشد و با تهیه‌ی محتوایی ارزشمند و کیفی زمینه‌ی رشد و تعالی و برخورداری از کیفیت بهتر آموزشی را برای کودکان ایران اسلامی فراهم آورد.

انتشارات مدرسه در موضوعات ادبیات و هنر، علمی و آموزشی برای گروه‌های سنی زیر کتاب منتشر می‌کند:

اولیا و مربیان

متوسطه اول

ابتدایی اول

پیش‌دبستانی اول

عموم مخاطبان

متوسطه دوم

ابتدایی دوم

پیش‌دبستانی دوم

